

Zielińska, Anna / Terlecki, Ryszard

Zebranie Ośrodka Krakowskiego

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/3-4, 801-802

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i historii farmacji pierwszej połowy XIX wieku, której autorami są prof. S. Szpilczyński i dr B. Kuźnicka. Syntezy te ukazały się w III tomie *Historii Nauki Polskiej* (Warszawa 1977).

W latach 1972, 1975 i 1976 zorganizowano 4 sesje jubileuszowe: 1) Sesja medyczna poświęcona setnej rocznicy Akademii Umiejętności (Kraków 1972); 2) Sympozjum w stuletnią rocznicę urodzin Aleksandra Macieszy (Płock 1975 — wspólnie z Towarzystwem Naukowym Płockim; 3) Uroczyste posiedzenie Zespołu Historii Nauk Medycznych poświęcone pamięci Adama Wrzóska (Warszawa 1976). Jednocześnie Zespół współpracował przy organizowaniu sesji *Jan Jonston w trzechsetletnią rocznicę śmierci (1603—1675)*, (Leszno, Lubin 1975).

W końcu 1977 roku, po rezygnacji prof. K. Rowińskiego z funkcji przewodniczącego Zespołu Historii Nauk Medycznych, kierownictwo Zespołu objęła dr Z. Podgórska-Klawe. Jednocześnie wyodrębniono tematykę farmaceutyczną w związku z powstaniem Zespołu Historii Farmacji, którego kierownictwo powierzono dr B. Kuźnickiej.

Barbara Kuźnicka
(Warszawa)

POSIEDZENIE PRACOWNI HISTORII ORGANIZACJI NAUKI

20 I 1978 r. mgr Elżbieta Sztraj omówiła wstępny etap badań nad pracą pt. *Rola „Biblioteki Warszawskiej” jako organizatora i krzewiciela nauki w Królestwie Polskim*. Referentka scharakteryzowała materiały źródłowe i przedstawiła niektóre problemy badawcze.

Dyskusja dotyczyła głównie zakresu proponowanego tematu. Doc. Stefan Amsterdamski stwierdził, że zakres czasowy pracy zależy przede wszystkim od jej charakteru. Temat ujęty w aspekcie historycznym zakłada opis całości dziejów pisma (1841—1915), natomiast sproblematyzowanie tematu narzuca węższy zakres czasowy, (np. do 1863 r.). Dr Zofia Tokarska podkreśliła zasadność tej cezurze ze względu na zmianę charakteru pisma po 1863 roku. Dr Eugeniusz Tomaszewski zwrócił uwagę na rolę czasopisma jako instytucji naukowej, na problem wkładu „Biblioteki Warszawskiej” w rozwój samej nauki, jej upowszechniania oraz rolę w ówczesnych sporach ideowo-politycznych.

Lidia Rozwens
(Warszawa)

ZEBRANIE OŚRODKA KRAKOWSKIEGO

26 I 1978 r. odbyło się kwartalne zebranie pracowników Ośrodka, na którym mgr R. Terlecki omówił wybrane zagadnienia z przygotowywanej rozprawy doktorskiej pt. *Oświata w Zachodniej Rzeszowszczyźnie w latach 1939—1944*. Referent przedstawił strukturę podziemnych władz oświatowych, poczynając od ośrodków centralnych, aż po władze powiatowe i gminne. Początkowo największą rolę odegrały zawodowe organizacje nauczycielskie, działające w konspiracji już od ostatnich miesięcy 1939 r. oraz Komisja Oświecenia Publicznego kontynuująca bezpośrednio prace Ministerstwa WRiOP. Od początku 1941 r. całość działalności oświatowej stopniowo ogarniał Departament Oświaty i Kultury Delegatury Rządu na Kraj i jego Komisje na szczeblu okręgów, powiatów i gmin. Z kolei mgr Terlecki przedstawił oświatową działalność organizacji wojskowych na Rzeszowszczyźnie, głównie Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej. Jednym z największych

ośrodków tajnego nauczania na tym terenie była Państwowa Komisja egzaminacyjna pod kryptonimem „Kuznica” kierowana przez dra G. Brzęka (ps. „Dewajtis”), działająca w latach 1940—1943, tzn. do czasu podporządkowania się powiatowym Komisjom Oświaty i Kultury Departamentu OiK.

Anna Zielińska
(Kraków)

2

16 III 1978 r. mgr Anna Zielińska przedstawiła referat pt. *Raporty wizytatorów generalnych szkół w Koronie w latach 1787—1793*. Są one źródłem informacji o uposażeniu poszczególnych szkół, składzie zespołów nauczycielskich i ich kompetencjach pedagogicznych, o organizacji procesu dydaktycznego, postępach uczniów, zaopatrzeniu w podręczniki wydawane przez Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, wreszcie o oddziaływaniu szkoły na środowisko i o stosunku miejscowej społeczności do edukacji publicznej. Obraz szkół, jakie rysuje się poprzez akta wizytacji, jest bardzo zróżnicowany. W sumarycznym zestawieniu widać jednak, że dobrą opinię wizytatorów uzyskiwały przez długie lata szkoły w Koronie: w Poznaniu, Krakowie, Warszawie, Płocku, Piotrkowie, Radomiu, Łukowie i Międzyrzeczu Koreckim. Oznaczało to, że mimo niskiego poziomu nauczania niektórych przedmiotów (np. prawa, nauki moralnej, łaciny, nauk przyrodniczych) ogólne wyniki zadowalały Komisję. W raportach wizytatorów z tych lat odnajdujemy znacznie mniej śladów interwencji w sprawach personalnych nauczycieli. Ostre w początkowych latach działalności KEN konflikty światopoglądowe w zespołach nauczycielskich miały znacznie łagodniejszy przebieg w okresie późniejszym. Niezmiennie w sprawozdaniach pojawiają się uwagi dotyczące braku podręczników, gabinetów i innych pomocy naukowych, co uniemożliwiało nauczanie według nowych metod. Braki łągodził mecenat społeczny oraz inicjatywa nauczycieli, którzy własną pomysłowością, a niejednokrotnie własnym kosztem sprawiali najpotrzebniejsze przyrzady. Zamieszczane przez wizytatorów wykazy „osób przychylnych edukacji” są z biegiem lat coraz obszerniejsze. Ta gotowość niesienia pomocy świadczyła o przełamaniu początkowej niechęci wobec szkół Komisji w sferach magnackich i szlacheckich. Treść sprawozdań wizytacyjnych pozwala na sformułowanie wniosku, że do pełnej realizacji programowych i organizacyjnych zamierzeń Komisji zabrakło przede wszystkim czasu.

Ryszard Terlecki
(Kraków)

KOMITET HISTORII NAUKI I TECHNIKI

DZIAŁALNOŚĆ KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN W ROKU 1977

Na zebraniu plenarnym w styczniu 1977 r. dokonano podsumowania Roku Staszycowskiego. Uznano potrzebę interdyscyplinarnego badania dorobku Staszica i wysunęto postulat opracowania dzieła zbiorowego poświęconego Staszycowi. W kwietniu 1977 r. Komitet wraz z Muzeum w Wilanowie zorganizował dwudniową, jubileuszową sesję naukową pod nazwą *Jan III Sobieski — kultura artystyczna i umysłowa jego czasów*. Sesja zgromadziła krajowych i zagranicznych specjalistów różnych dyscyplin, których badania dotyczą epoki Sobieskiego. Pierwszy dzień wypełniły komunikaty ogólnohistoryczne. Drugi dotyczył zagadnień kultury barokowej,